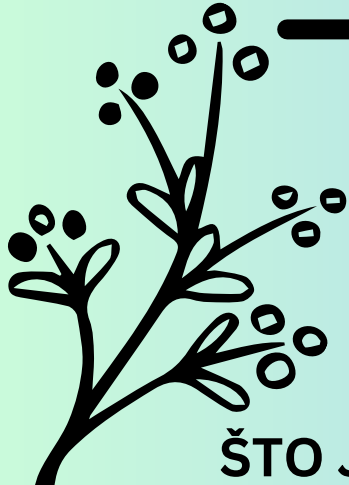

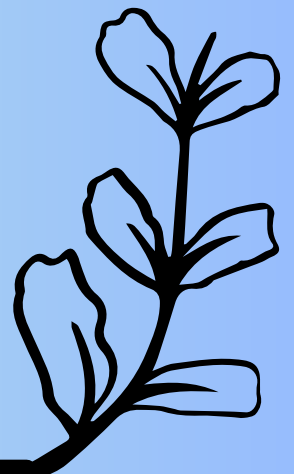
SOCIJALNI RAZVOJ DJETETA

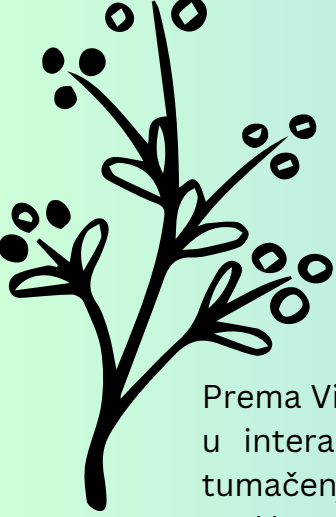

ŠTO JE DJEČJI SOCIJALNI RAZVOJ?

Dječji socijalni razvoj obuhvaća ponašanja, stavove i afekte sjedinjene u dječjoj interakciji s odraslima i vršnjacima. Osnovni pristupi proučavanju ranog socijalnog razvoja razlikuju se s obzirom na naglasak koji se stavlja na evolucijske korijene razvoja, utjecaja okoline i učenja te kognitivno-razvojne modele. Etozozi smatraju da se socijalna ponašanja i rana socijalna interakcija između djeteta i majke, odnosno primarnog skrbnika, razvijaju putem urođenih mehanizama koji omogućavaju majci i djetetu prilagođena ponašanja oblikovana tako da osiguravaju djetetovo preživljavanje. Roditelji reagiraju na dječje signale, a time se razvija njihova međusobna privrženost. Teoretičari pristupa utjecaja okoline i učenja naglašavaju proces rane socijalizacije i ističu važnost socijalnog učenja putem potkrepljenja, kažnjavanja i učenja opažanjem za dječje socijalno ponašanje i njegovu socijalnu interakciju. Kognitivno-razvojni modeli sa sociokulturalnom teorijom Vigotskog naglašavaju važnost kognitivnih procesa za dječje socijalno ponašanje i socijalne interakcije, pri čemu dijete uči nove socijalne i kognitivne vještine kroz interakciju s odraslima i starijom djecom.

Prema Vigotskom, socijalno ponašanje stječe se putem kognitivnih vještina u interakciji s drugima koje usmjeruju našu percepciju, zaključivanje, tumačenje događaja te očekivanja u vezi s budućim događajima. Preklapanje etoloških i kognitivnih tradicija nalazimo u saznanjima kako djeca i majke kognitivno predočavaju svoje međusobne odnose. U skladu s oba pristupa, rani socijalizacijski obrasci, stečeni u obitelji, prenose se tijekom razvoja na druga područja interpersonalnih odnosa, pri čemu djeca u odnosu s primarnim skrbnikom stvaraju unutrašnje radne modele za interpretaciju događaja i predviđanja onoga što će se dogoditi, koji onda utječu na daljnju kvalitetu odnosa s drugim ljudima. U novije vrijeme veliki interes istraživača usmjeren je na ekološki pristup u proučavanju dječjeg razvoja koji se temelji na Bronfenbrennerovoj teoriji ekoloških sustava. Ekološki pristup naglašava važnost okoline za dječji razvoj i psihosocijalnu prilagodbu. Prema ovom pristupu, nužno je dječji razvoj razmatrati unutar konteksta u kojem se on odvija. Urie Bronfenbrenner (1979) je u sklopu svoje ekološke teorije razvoja identificirao četiri razine okolinskih utjecaja na dijete, počevši od onih koje su djetetu bliske i u kojima neposredno sudjeluje pa do onih koje su mu prilično udaljene i u kojima ne sudjeluje izravno. Prema ovom modelu, dijete se nalazi u sredini, a oko njega se šire u koncentričnim krugovima slojevi okoline. Mikrosustav čini prvu razinu, a odnosi se na svakidašnju okolinu u obitelji, vrtiću, školi, uključujući odnose s roditeljima, braćom i sestrama, vršnjacima i odgajateljima. Druga razina je mezosustav, a odnosi se na interakciju, odnosno međusobno djelovanje različitih mikrosustava u koje je dijete uključeno, naprimjer kako dječje funkcioniranje u obitelji utječe na interakciju s vršnjacima u vrtiću. Treća razina okolinskih utjecaja naziva se egzosustav. U njemu dijete ne sudjeluje izravno, a odnosi se na širu okolinu, ukupnu socijalnu mrežu, masovne medije, školsko vijeće, crkvenu zajednicu, dok je najširi djelokrug okoline makrosustav koji se odnosi na obilježja određene kulture (obrazovanje, privreda, religija, društveni sustav). Bronfenbrenner ističe da cjelokupni kontekst u kojem se dječji razvoj odvija značajno utječe na tijek razvoja i razvojne ishode, pri čemu ne zanemaruje individualne osobine djeteta. Naprotiv, smatra kako je razvoj rezultat međudjelovanja djetetovih osobina i okoline u kojoj dijete raste (Bronfenbrenner i Ceci, 1994).

Prikladan socijalni razvoj zahtijeva poznavanje i razumijevanje normi, pravila i vrijednosti zajednice u kojoj pojedinac živi, kao i ovladavanje umijećima nužnim za djelotvornu interakciju unutar te zajednice. Dijete koje je to uspjelo, razvilo je vještine socijalne kompetencije. Hoće li dijete biti socijalno kompetentno ili ne, ovisi o njegovoj sposobnosti regulacije emocija, poznavanju i razumijevanju okoline, socijalnim vještinama te njegovoj sposobnosti da se ponaša u skladu s tim spoznajama. Kompetentno dijete može iskoristiti poticaje iz okoline i svoje osobne te postići dobre razvojne rezultate koji omogućuju zadovoljavajuće i kompetentno sudjelovanje u zajednici kojoj dijete pripada (Katz i McClellan, 1997; Raver i Zigler, 1997; Rose-Krasnor, 1997). Budući da socijalne interakcije uključuju niz socijalnih vještina, socijalno kompetentna djeca usklađuju svoje ponašanje s tuđim tako što nalaze zajednički jezik, razmjenjuju informacije i ispituju sličnosti i razlike u skladu s naučenim prosocijalnim vještinama. Prosocijalne vještine sastoje se od osnovnih socijalnih vještina, vještina povezanih s funkcioniranjem u grupi, postupanja s osjećajima i stresom te alternativa za agresiju (Eisenberg i sur., 1999; Gottman, 1997; Kahen i sur., 1994; McGinnis i Goldstein, 1990). Osnovne socijalne vještine čine vještine slušanja, traženja pomoći i naklonosti od drugih. Vještine povezane s funkcioniranjem u grupi uključuju postavljanje pitanja, čekanje na red i uključivanje u igru, prikladno slijedenje uputa i pružanje pomoći drugima. Alternative za agresivno ponašanje čine djetetove vještine postupanja s ljutnjom, odlučivanje je li nešto u redu ili ne, vještine rješavanja problema i prihvaćanje posljedica. Ovladavanje prosocijalnim vještinama u predškolskoj dobi od velike je važnosti za adekvatan daljnji socijalni razvoj (Asher i Rose, 1997; Gottman i sur., 1996; 1997; Hatch, 1997; Maccoby, 1980; Schaffer, 2000). U procesu socijalizacije djeca često uče socijalne vještine od modela iz svoje okoline. Dijete može usvojiti prosocijalne vještine poput kooperativnosti, odgovornosti, empatije, velikodušnosti, ljubaznosti, radoznalosti, ali i vještine poput svadljivosti, škrtosti, sukobljavanja i egoističnosti koje su povezane s problemima u socijalizaciji (Diamond, 1994; Guralnick i sur., 1996a; Wittmer i sur., 1996; Wilson, 1999).

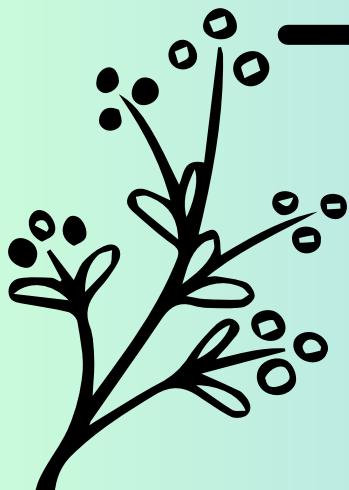
INDIVIDUALNE RAZLIKE

Djeca se već od rane dobi međusobno razlikuju u svom socijalnom ponašanju. Neke su razlike određene karakteristikama osobnosti, odnosno temperamenta, tako da se djeca međusobno razlikuju u izraženosti potrebe za socijalnom stimulacijom. Neka djeca su društvenija od druge, traže više socijalnih poticaja i manje vole biti sama. Djeca se, međutim, razlikuju i u socijalnoj kompetenciji, odnosno po svojim mogućnostima, vještinama i sposobnostima uspostavljanja i održavanja zadovoljavajućih socijalnih odnosa. Neka s lakoćom uspostavljaju i odražavaju socijalne veze s drugima, dok se druga u tome slabije snalaze, bilo zbog nedovoljnog iskustva, bilo zbog nekog drugog razloga koji može djelovati na njihovo socijalno ponašanje (poput sramežljivosti, anksioznosti, agresivnosti, impulzivnosti i sl.). Kod neke djece javljaju se i dublji problemi koji se odražavaju i na socijalne odnose. Njihovo rješavanje ovisi o prirodi problema i zahtjeva individualizirani pristup. Njegovanje emocionalno toplog i podržavajućeg odnosa s djetetom, primjereno odgovaranje na njegove razvojne potrebe, podržavanje djetetove inicijative uz razumno postavljanje granica u ponašanju te poticanje prosocijalnog ponašanja i osjetljivosti na druge pomoći će djetetu da se razvija u osobu koja će biti uspješna i zadovoljna u svojim socijalnim odnosima.

NA KOJI NAČIN POTICATI RAZVOJ SOCIJALNIH KOMPETENCIJA?

- topao i podržavajući odgoj
- jačanje samopouzdanja djeteta
- poučavanje djeteta socijalnim vještinama, primjerenom komunikaciji, vještinama donošenja odluka i rješavanja problema
- omogućavanje djetetu vremena provedenog s vršnjacima
- igra
- budite model u učenju uvažavanja različitosti i tolerancije prema drugima
- podrška u nošenju s neugodnim emocijama
- razgovor o socijalnim odnosima, vrijednostima i emocijama drugih ljudi
- povezivanje ponašanja s ishodom

Pridružite nam se na sljedećim radionicama!

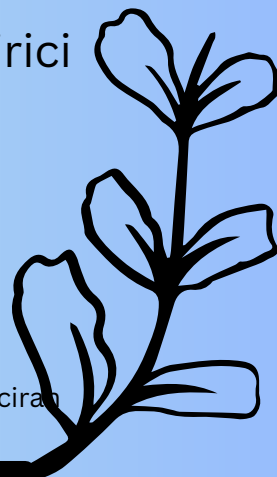
Do tada pratite zanimljivosti i obavijesti na našoj
Web i Facebook stranici.

Web stranica:

<https://www.vukovarski-leptirici.hr/>

Facebook stranica:

<https://www.facebook.com/vukovarskileptirici>

Projekt "Roditeljstvo nije lako - podrška je potrebna svakako 2!" financiran
je sredstvima Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade.